

REPORT
NO. 5 2023

 NATIONELLT
KUNSKAPSCENTRUM
OM KINA

Kinas ekonomiska utveckling

Tommy Shih, Fredrik Sjöholm och Björn Cappelin

Sammanfattning

- Denna rapport inleds med att förklara de underliggande faktorer som påverkat Kinas utveckling fram till i dag samt de strukturella svagheter som gör ekonomin instabil. Därefter förklaras Kinas integration i den globala ekonomin, och handelspolitiska friktioner och utmaningar tas upp.
- Kina har vuxit snabbt sedan slutet av 1970-talet, med en BNP som fördubblats ungefär vart åttonde år. Detta har byggts på en strategi som förlitar sig på rik tillgång till billig arbetskraft och höga investeringar i fysiskt kapital. Tillväxten har dock minskat de senaste åren och kan förväntas ligga på en lägre nivå framgent. Detta beror bland annat på att den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning och minskande födelsetal leder till att arbetskraften börjar minska och att arbetskraftskostnaden stadigt ökat samt även på att investeringarna förväntas sjunka framöver.
- Den kinesiska ekonomiska politiken är inriktad mot att landet ska kunna ta det svåra steget från att vara ett medelinkomstland till att bli ett höginkomstland. Detta innebär bland annat att framtida tillväxt kommer att behöva byggas på teknologiska framsteg och innovation, områden där Kina spenderar stora resurser i en aktiv forsknings-, industri- och teknologipolitik. Ett annat viktigt syfte med denna politik är att öka självförsörjningsgraden och bli mindre beroende av omvärlden.
- För att hantera ett fortsatt högt exportberoende och låg inhemsk efterfrågan har det kinesiska ledarskapet lanserat en politik för "tvåsidig cirkulation" som syftar till en omställning från exportbaserad till konsumtionsbaserad tillväxt. Denna politik ses ofta som nära kopplad till den politiska strategin om "gemensamt välstånd" som bygger på minskade klyftor och en starkare reglering av det privata näringslivet, i syfte att hantera den stora ojämlikheten i det kinesiska samhället.
- Sedan reformerna på 1970-talet har Kinas ekonomi växt till stor del tack vare handel med omvärlden. Under åren efter Kinas WTO-inträde 2001 var Kinas import betydligt mindre än exporten, vilket innebar stora handelsbalansöverskott. Detta har i sin tur lett till tilltagande spänningar i förhållandet till andra länder, framför allt till USA. Ett annat konfliktområde mellan Kina och omvärlden rör tendensen att på olika sätt tvinga fram otillbörlig teknologiöverföring från utländska till kinesiska företag.
- Det har funnits en bild av att Kina när landet blir mer integrerat i världsekonomin skulle gå mot mer marknadsekonomi och i förlängningen större politisk öppenhet. Dessa förhoppningar har kommit på skam, och Kina under Xi Jinping har snarast infört fler politiska restriktioner och rört sig mot mindre marknadsekonomi och mer statlig kontroll av företag och näringsliv.

- Kina är såväl en stor mottagare av som en stor källa till utländska utgående direktinvesteringar och dessa har ökat kraftigt sedan landet började sin ekonomiska liberalisering. Samtidigt har Kina begränsat vilka sektorer som utländska företag får verka i och satt upp hinder för deras möjligheter att köpa upp inhemska företag. Parallellt med detta har en utveckling skett där Kinas ökande direktinvesteringar utomlands, bland annat i syfte att få tillgång till viss teknologi, väckt oro i andra länder.
- Svensk handel med Kina är betydelsefull, och både när det gäller varuexport och tjänsteexport är Kina Sveriges elfte största marknad. Många svenska företag ser den kinesiska marknaden som fortsatt viktig framöver, men bilden är splittrad mellan olika industrier. Ett möjligt scenario är att svenska företag i Kina framför allt kommer att fokusera på att producera och sälja till den inhemska kinesiska marknaden och i mindre utsträckning producera varor i Kina för export till övriga världen.

Studiens syfte och upplägg

Kina har prognostiserats att bli världens största ekonomi runt 2030.¹ Under de senaste åren har dock en nedgång i den kinesiska tillväxten varit tydlig, och huruvida Kina förblir den näst största ekonomin eller växer om USA är i nuläget osäkert. Fortsatt integration i det globala handelssystemet ses som en stor politisk risk för det kinesiska kommunistpartiet (KKP) och det är sannolikt att vi kommer att få se en betydande omställning av den kinesiska ekonomiska modellen till följd av detta, eftersom Kina som världens nuvarande största handelsnation är känsligt för handelsbegränsningar. I dag kretsar den kinesiska ekonomiska modellen till större del kring självförsörjning, minskat beroende av omvärlden och fokus på teknologisk utveckling.

Kinas ökade inflytande i världen och dess offensiva metoder för att utöva makt har under de senaste åren bidragit till geopolitisk friktion som ställt Kina inför stora utmaningar när det gäller den fortsatta tillväxten. Dessa utmaningar avser framför allt:

1. Kinas fortsatta beroende av exportbaserad tillväxt trots en proaktiv strategi att minska beroendet.
2. En förändrad demografi med åldrande befolkning och låga födelsetal.
3. En mer fientligt inställd omvärld.

Samtidigt har den snabba historiska tillväxten haft stor negativ påverkan på miljön och bidragit till större klyftor mellan olika samhällsgrupper. Dessa försämringar kan på sikt skapa social oro och instabilitet. Mot denna bakgrund och sedan Xi Jinping (习近平) blev generalsekreterare för KKP år 2012 har Kina gått mot att bli alltmer auktoritärt, med ökad statlig kontroll i alla delar av ekonomin och näringslivet. Xi Jinping har också blivit omvald till generalsekreterare för KKP en tredje gång under den 20:e partikongressen 2022 och därmed ytterligare stärkt sin makt. Förändringar i de interna och externa förutsättningarna för kinesisk tillväxt har satt press på Peking att omformulera landets ekonomiska, industriella och politiska strategier.

Från ett västerländskt perspektiv är konflikten med Kina baserad på den strukturella obalans som existerar i de bilaterala relationerna med Kina till följd av Pekings "statskapitalistiska" ekonomiska modell. Kinas nationalistiska industripolitik, syn på mänskliga rättigheter, militära mobilisering i Sydkinesiska havet, alltmer aggressiva utrikespolitiska hållning och alltmer auktoritära styre är särskilt bekymmersamt för framför allt USA.²

Den ökade friktionen mellan Kina och USA har lett till att Peking i allt högre grad sökt alternativa former för produktion och ekonomiskt värdeskapande, där självförsörjning blir viktigare. Kinas beroende av handel och utbyte med västvärlden har lett till stora risker ifall sanktioner sätts in. Västvärlden och dess allierade har visat enighet i att vilja begränsa Kinas inflytande globalt. En tydlig reaktion på Kinas starkare ekonomiska, teknologiska och politiska makt kan ses utifrån det handelskrig som uppstått mellan USA och Kina. Denna handelskonflikt briserade 2018 under Trumpadministrationen som lade högre tullar på en rad kinesiska importvaror till USA samt förbjöd export av viktiga teknologiska produkter. President Biden har behållit exportförbudet och importtullarna. Bakom detta handelskrig ligger en djupare strid om vilket land som kommer att ha det teknologiska övertaget i framtiden. En global teknologisk ledarställning kommer att innebära signifikanta ekonomiska, världspolitiska och militära fördelar. Även om de ekonomiska konsekvenserna av handelskriget enligt vissa observatörer³ har blivit mildare för Kina än för USA har konflikten lett till att Peking trappar upp sitt arbete

för att skydda sig mot dess effekter.

Framför allt har västvärldens respons på Kinas globala inflytande gett Peking anledning att se över landets exportberoende. Peking står inför en situation där en rad stora ekonomier (med USA i spetsen) proaktivt försöker styra om delar av sina värdekedjor bort från Kina eller åtminstone diversifiera leverantörs- och produktionsnätverk. Utöver detta försöker några av dessa länder, såsom USA, Australien och Storbritannien, även utesluta kinesiska företag och intressen från vissa av dessa länders interna marknader – speciellt marknader där tillgång till känslig teknik står i centrum.⁴ Att flera länder valt att införa eller stärka lagstiftning för att granska utländska direktinvesteringar, något som i många fall varit föranlett av Kinas agerande, bidrar också till att kringskära kinesiska aktörers möjligheter på utländska marknader.

Denna rapport fokuserar på den kinesiska ekonomiska utvecklingen och består av två delar. Del 1 fokuserar på olika interna strukturella faktorer i den kinesiska ekonomin. Här förklaras de underliggande faktorer som har påverkat Kinas utveckling fram till i dag men också hur strukturella svagheter motverkar fortsatt hög tillväxt och gör ekonomin instabil. Avsnittet presenterar också en del av den politik som lanserats för att hantera några av dessa problem, exempelvis för att stimulera inhemsk efterfrågan men också för att stärka självförsörjningsgraden i ekonomin och nivån av högteknologisk tillverkningskapacitet. Del 2 förklarar Kinas integration i den globala ekonomin, inklusive internationell handel och investeringar, och visar på en del av de handelspolitiska friktioner och utmaningar som präglade de senaste åren. I detta avsnitt skisseras även en möjlig utveckling för svenska företag i Kina mot bakgrund av detta.

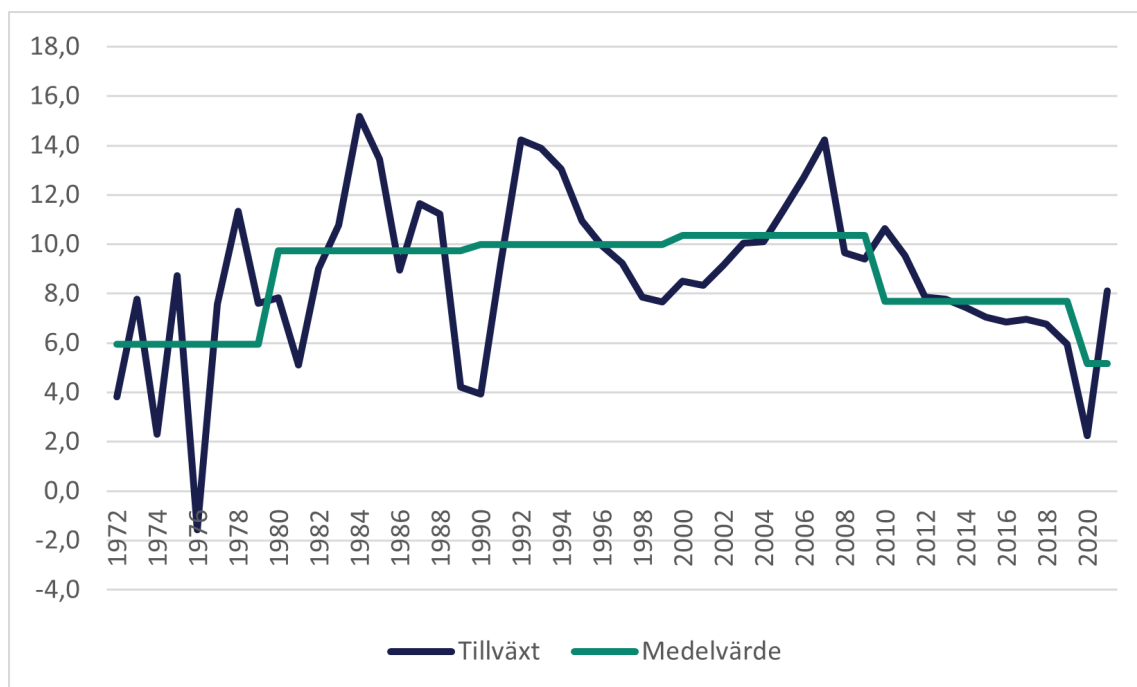
Del 1: Interna strukturella faktorer

Tillväxt

Kina har under de senaste 40 åren uppvisat en mycket hög ekonomisk tillväxt som i grunden stöpt om landet. När Deng Xiaoping (邓小平) kom till makten startade en försiktig reformprocess där alltmer marknadsekonomi infördes. Innan de ekonomiska reformerna startade i slutet av 1970-talet var tillväxten låg och en stor del av befolkningen levde i djup fattigdom. Reformerna inleddes försiktigt med att KKP öppnade upp för bönder att själva få behålla och sälja en del av vad de odlade, vilket i sin tur ökade efterfrågan på olika typer av konsumtionsvaror. Nya varor tillhandahölls av korporativa företag som växte fram runt om i landet. Ytterligare reformer öppnade upp ekonomin för andra företag, privata och till och med utländska, vilket innebar fortsatt dynamik och tillväxt. Denna gradvisa liberaliseringsprocess var framgångsrik och står i kontrast till de mer abrupta reformerna i det forna Sovjetunionen.⁵ Kinas tillväxt har sedan dess varit mycket hög, men inte unik.

Andra länder, såsom Sydkorea och Japan, har också i tidiga utvecklingskedan haft långa perioder med hög tillväxt. Länder på en relativt låg utvecklingsnivå har kunnat dra nytta av existerande teknologi och kunskaper i omvärlden och därigenom nå hög tillväxt med mindre resurser än vad som behövs för att nå samma tillväxt i länder där utvecklingen kräver att helt nya tekniska lösningar skapas genom forskning och utveckling.⁶ För att ett land på detta sätt ska kunna dra nytta av omvärldens teknologi krävs dock ett någorlunda stort utrymme för företag att investera, verka och behålla vinster från sin verksamhet. Detta har Kina lyckats åstadkomma sedan 1980-talet.

Figur 1. Ekonomisk tillväxt i Kina (procent, 1972–2020)

Källa: World Development Indicators

Figur 1 visar den ekonomiska tillväxten i Kina sedan 1972. Under denna period har den årliga genomsnittliga tillväxten varit 8,7 procent, vilket innebär att Kinas BNP har fördubblats ungefär

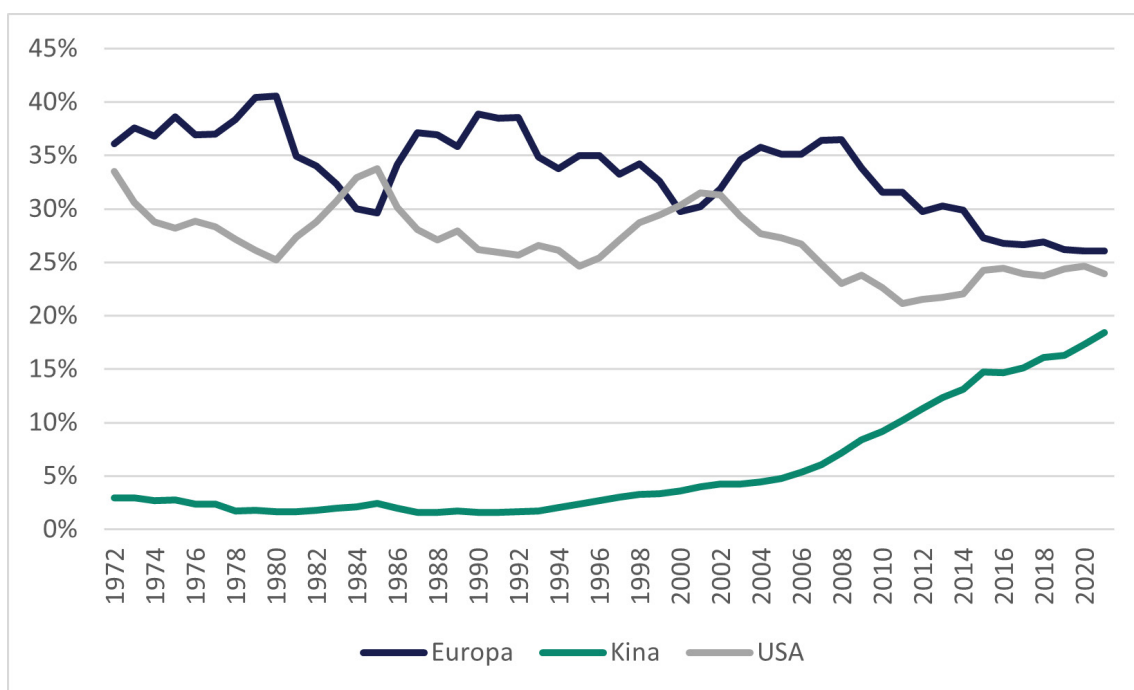
varit åttonde år. Det finns emellertid en tämligen spridd uppfattning om att Kinas tillväxtsiffror överdrivs och inte speglar den faktiska utvecklingen.⁷ Studier tyder på att den verkliga tillväxten är knappt två procentenheter lägre än den rapporterade.⁸ Den grundläggande bilden är trots de överskattade siffrorna att Kina har vuxit snabbt sedan slutet av 1970-talet.

Tillväxten skiljer sig åt mellan olika tidsperioder, vilket framgår av de medelvärden som tas med i Figur 1. Under 1970-talet var tillväxten ungefär 6 procent per år, vilket kan jämföras med en genomsnittlig tillväxttakt på ungefär 4 procent under 1950- och 1960-talen.⁹ Tillväxten under denna period drevs framför allt av statliga investeringar och förbättrad tillgång till utbildning.¹⁰

Efter att reformerna startade ökade tillväxten till omkring 10 procent i genomsnitt under 30 år, från 1980 till 2009. Denna tillväxt drevs både av ökade inslag av marknadsekonomi och av stor faktorackumulation, såsom stora investeringar i fysiskt kapital och en växande andel av arbetskraften i industrin. Sedan 2009 har tillväxten mattats av. Under perioden 2010–2019 uppgick tillväxten till ungefär 7,7 procent i genomsnitt, det vill säga drygt 2 procentenheter lägre än de föregående tre årtiondena. Det är för tidigt att säga med säkerhet, men det tycks som om minskningen i tillväxt fortsätter. Under 2020 var tillväxten rekordlåga 2,2 procent, en siffra som man annars måste gå tillbaka till 1970-talet för att finna motsvarighet till. Den låga tillväxten detta år berodde till viss del på covid-19-pandemin och de nedstängningar som Kina genomförde. Tillväxten ökade påtagligt det andra pandemiåret, 2021, till höga 8 procent, delvis som en rekyl från det svaga året innan. Denna ökning var inte bestående, utan tillväxten 2022 uppgick till måttliga 3 procent, långt under målsättningen på runt 5 procent.¹¹

Det finns olika förklaringar till att den kinesiska tillväxten faller. Tillväxten har framför allt skapats genom att använda allt fler produktionsfaktorer.¹² Det har funnits stor tillgång på folk i arbetsför ålder som varit villiga att lämna landsbygden för att ta jobb i den framväxande industrin. Vidare har investeringarna i fysiskt kapital varit mycket höga. Men den strategi som förlitar sig på dessa faktorer har snart kommit till vägs ände.¹³ Den demografiska utvecklingen, som diskuteras nedan, gör att arbetskraften nu börjar minska, och investeringarna är så höga att de näppeligen kan höjas ytterligare utan snarare förväntas sjunka framöver. Framtida tillväxt kommer därför att behöva byggas på teknologiska framsteg. Frågan är om det går att kombinera en sådan utveckling med de restriktioner av näringslivet och den ökade politiska inblandning som kännetecknar Kina under Xi Jinping.

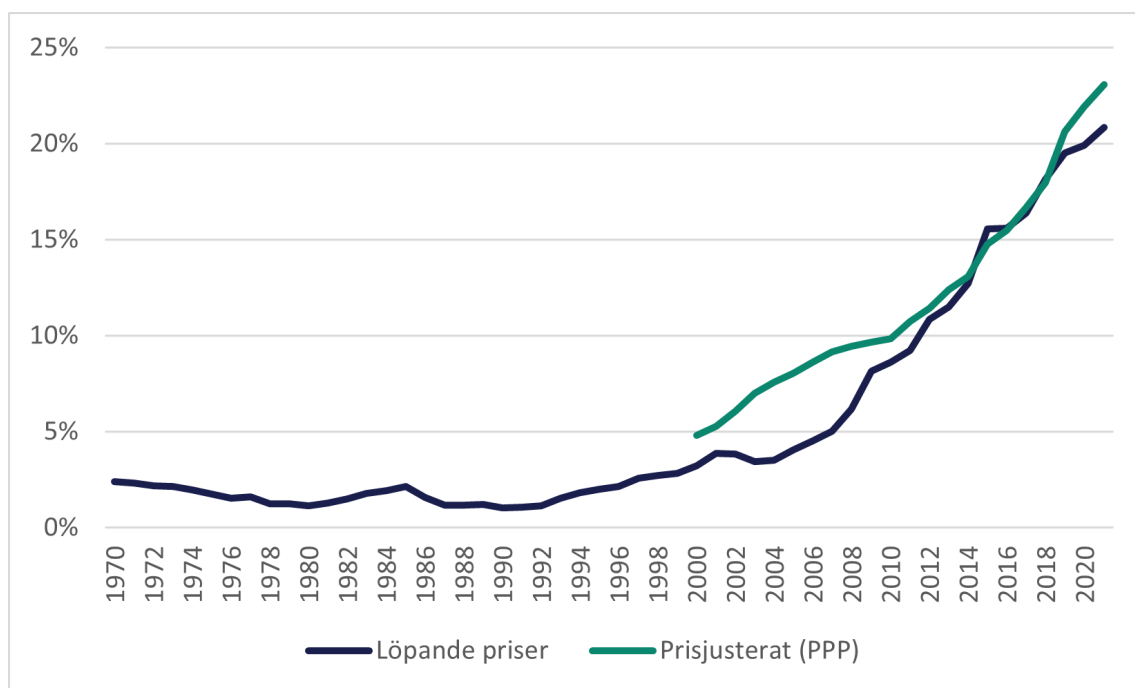
Figur 2. Andelar av världsekonomin (procent, 1972–2020)

Källa: World Development Indicators

Kina står i dag för ungefär 30 procent av den globala ekonomiska tillväxten.¹⁴ Den snabba tillväxten i Kina har förändrat världen i så måtto att den har flyttat den ekonomiska tyngdpunkten österut och minskat Europas och USA:s andelar av världsekonomin. Detta framgår tydligt i Figur 2 som visar Europas, USA:s och Kinas respektive andelar av världsekonomin (BNP). I början av 1970-talet utgjorde USA och Europa omkring 35 procent av världsekonomin var, medan Kinas andel endast var 3 procent. Trots Kinas höga tillväxt från 1980 tog det några år innan landets andel av världsekonomin började öka, dels på grund av att tillväxten skedde från en låg nivå, dels med anledning av att även andra länder i Östasien växte snabbt. Det dröjde fram till mitten av 1990-talet innan Kinas andel började öka. Framför allt har ökningen skett från mitten av 2000-talet, med en ökning från ungefär 5 procent till dagens 18 procent. Samtidigt har Europas och USA:s andelar minskat med ungefär 10 procentenheter sedan början av 1970-talet och uppgår i dag till ungefär 25 procent vardera. Kinas växande andel av världsekonomin har stora ekonomiska och politiska effekter. Dessutom sker en stor del av den globala tillväxten i andra asiatiska länder vilket flyttar den globala ekonomiska tyngdpunkten österut.

Figur 3. BNP per capita i Kina som andel av BNP per capita i Sverige (procent, 1970–2021)

Källa: World Development Indicators

Inkomster

Den höga ekonomiska tillväxten har haft stor betydelse för inkomster och välfärd i Kina. Stora befolkningslager har på relativt kort tid lyfts ur fattigdom. Figur 3 ger en bild av hur denna utveckling har sett ut genom att ställa den kinesiska inkomstnivån (BNP per capita) i relation till den svenska. Från början av 1970-talet och fram till mitten av 1990-talet var inkomstnivån i Kina endast ungefär 2 procent av den svenska. Den genomsnittliga svenska medborgaren var med andra ord 50 gånger rikare än den genomsnittliga kinesiska medborgaren. I dag är den kinesiska inkomstnivån ungefär 21 procent av den svenska. Om hänsyn tas till att prisnivån är lägre i Kina än i Sverige, och att en krona i inkomst därför kan ge mer välfärd i Kina, är skillnaden marginellt mindre vilket visas av den prisjusterade kurvan i Figur 3. Två slutsatser kan dras av utvecklingen. För det första har den kinesiska tillväxten kraftigt höjt kinesernas inkomster. För det andra är, tillväxten till trots, de kinesiska inkomsterna mycket lägre än vad som är fallet i Sverige.

Det bör också påpekas att Kina har gått från att vara ett väldigt fattigt men jämlikt land till att vara ett betydligt rikare men väldigt ojämlikt land. Inkomstjämligheten är hög i en internationell jämförelse. Det finns tiotals miljoner kineser som är rikare än genomsnittssvensken. Samtidigt finns det många kineser sysselsatta i ett lågproduktivt jordbruk som nätt och jämnt ger försörjning. Vidare är inkomsterna ungefär fyra gånger så höga i de rika kustprovinserna som i de fattigare centrala och västliga provinserna.¹⁵ Ett vanligt sätt att mäta inkomstjämlighet är den så kallade Ginikoefficienten, som kan variera mellan 0 (maximal jämlikhet) och 1 (maximal ojämlikhet). Värdet på Ginikoefficienten har de senaste 20 åren legat runt 0,48 vilket visar på en högre ojämlikhet än i till exempel USA (som har en Ginikoefficient på runt 0,4) och en mycket högre ojämlikhet än i Europa (runt 0,30–0,35). Det ska också noteras att många

forskare hävdar att kinesiska data om inkomstjämlighet är bristfälliga och att den verkliga ojämlikheten är högre än den rapporterade.¹⁶

Såväl den dokumenterade kinesiska ojämlikheten mellan provinser som inkomstjämligheten mellan olika yrken och befolkningsgrupper är potentiellt ett känsligt ämne för den politiska ledningen. Ojämlikheten innebär att många hushåll är sårbara för eventuella recessioner och att fortsatt hög tillväxt är nödvändigt för att få till stånd mer genomgripande förbättringar av levnadsbetingelserna för de breda kinesiska folklagren. En låg tillväxt kommer förmodligen endast komma kineser med god utbildning till del, medan hög tillväxt även kommer att öka efterfrågan på andra typer av arbetskraft.

Från medelinkomstland till höginkomstland?

Den kinesiska ekonomiska politiken syftar till att landet ska kunna ta det svåra steget från att vara ett medelinkomstland till att bli ett höginkomstland. Att uppnå en sådan förbättring kommer att kräva stora ansträngningar, vilket inte minst framgår av hur svårt det steget har varit för många andra medelinkomstländer.¹⁷ En anledning till detta nämndes tidigare, det vill säga att det är lättare att växa snabbt för länder på en låg utvecklingsnivå, eftersom de kan använda existerande teknologi och kunskap från andra länder. Vidare kan stora och relativt enkla tillväxtvinster realiserars genom att föra över arbetskraft från sektorer med relativt låg produktivitet, såsom jordbruk, till sektorer med högre produktivitet, såsom tillverkningsindustrin. Ju mer utvecklat ett land blir, desto mer teknologi måste tas fram av landet självt och desto mindre är möjligheterna till stora vinster genom strukturella skiften.

Denna utveckling syns också i den uppåtgående trenden för urbanisering i Kina. År 2000 var andelen stadsbefolkning 36 procent av den totala befolkningen, och motsvarande siffra 2021 var 63 procent.¹⁸ Det är naturligtvis inte möjligt att uttala sig med säkerhet om huruvida Kina kommer att lyckas åstadkomma en tillräckligt hög tillväxt för att utvecklas till ett höginkomstland. En utgångspunkt för att försöka resonera sig fram till ett sannolikt framtida scenario är att titta på vad som hittills har skapat tillväxt i Kina. Den kinesiska tillväxten har, som visats ovan, framför allt skapats genom att använda allt fler produktionsfaktorer.¹⁹ Det har visat sig att denna typ av ekonomisk tillväxt är temporär till sin natur och att fortsatt hög tillväxt kräver teknologiska framsteg.²⁰ Investeringarna i fysiskt kapital har varit mycket höga. Att öka investeringarnas andel av BNP ytterligare från dessa internationellt sett höga nivåer kommer knappast att låta sig göras, inte minst eftersom en åldrande befolkning leder till ett minskat sparande. Detta implicerar att den tillväxt som beror på en ökad kapitalstock kommer att minska.

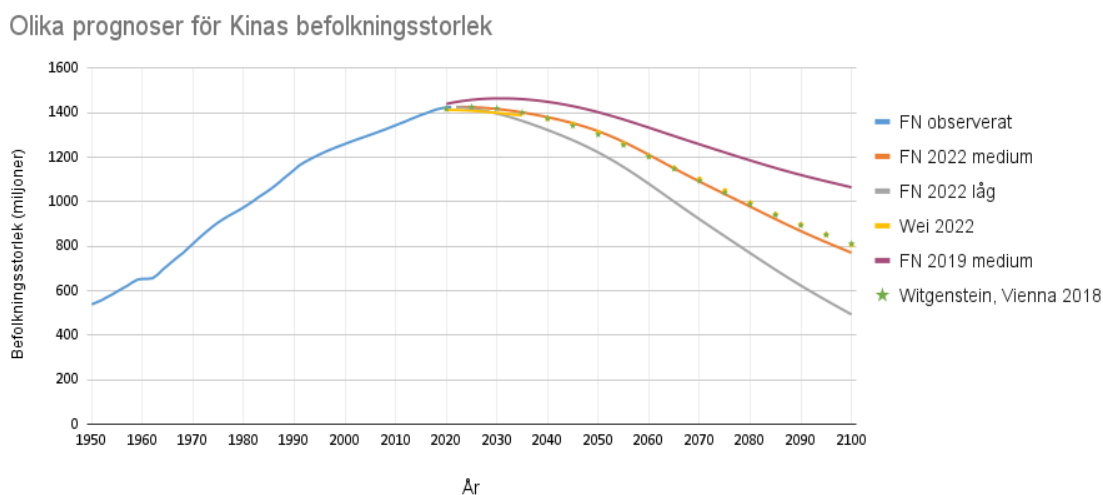
Den demografiska utvecklingen gör vidare att arbetskraften sedan 2016 har börjat minska, vilket också bidrar till en lägre tillväxt. Framtida tillväxt kommer därför att behöva byggas på teknologiska framsteg och innovation, det vill säga effektivitetsökningar i industrin.²¹ Kina spenderar stora resurser på en aktiv industripolitik som syftar till att uppnå detta mål (detta utvecklas närmare i avsnittet om industripolitik nedan). Samtidigt är ökad effektivitet och innovationskraft knappast förenligt med de större regleringar och restriktioner för företag som har införts på senare år i Kina. Sammantaget är vår bedömning att Kina kommer att växla ner till en lägre tillväxtbana än vad som varit fallet under de senaste decennierna, och det är troligt att tillväxten blir lägre än vad som sagts i olika planer och strategidokument.

Demografi

En viktig dimension för att förstå förutsättningarna för ekonomisk utveckling är de demografiska förändringar som pågår i Kina. Befolkningen i Kina har klassificerats som "åldrande" sedan år 2000, då andelen 65 år och äldre nådde 7 procent (en internationellt accepterad definition av begreppet "åldrande befolkning"). Redan innan dess fanns det farhågor om att Kina löpte risken att "bli gammalt innan det blir rikt", vilket står i kontrast till många industrialiserade länder, till exempel Japan, Sydkorea och de flesta OECD-länder, som hade relativt unga befolkningar när de nådde sin status som rika länder.²² Det har noterats att medianåldern i Kina kommer att vara ungefär 50 år 2050, att jämföra med 42 i USA och 38 i Indien.²³

På senare år har forskare reviderat prognoserna för när Kinas befolkning kommer att börja minska. Så sent som 2019 bedömde det statliga forskningsinstitutet China Academy of Social Sciences att befolkningen skulle nå sin topp år 2029, vid 1,44 miljarder.²⁴ Uppskattningar från FN pekade på ett senare datum, 2031–2032, och en något högre topp på 1,46 miljarder.²⁵ År 2021 uppskattade dock Shanghai Academy of Social Sciences en mycket tidigare vändpunkt och prognostiserade en årlig nedgång på i genomsnitt 1,1 procent med början 2021. Det skulle innebära att Kinas befolkning år 2100 kommer att vara cirka 587 miljoner, vilket är mindre än hälften av i dag. Denna prognos bygger på antagandet att antalet födda barn per kvinna sjunker från dagens 1,15 till 1,1 innan 2030 och ligger kvar på denna låga nivå fram till 2100.²⁶ I januari 2023 publicerade den kinesiska statistikmyndigheten uppgiften att Kinas befolkning under 2022 minskat jämfört med 2021²⁷, vilket uppmärksammades globalt eftersom det var första gången på sextio år en sådan utveckling kunnat noteras.

Figur 4: Kinas uppskattade befolkningsutveckling

Källa: Isaksson, Kolk, Pårup ²⁸

Orsakerna bakom denna demografiska utveckling är bland annat framsteg i hälsovård och allmänt höjd levnadsstandard som lett till en snabbt ökande medellivslängd. Samtidigt har barnafödandet minskat drastiskt till följd av den mycket strikta ettbarnspolitiken, och landet ligger nu under nivån som krävs för att bibehålla befolkningsnivån. Mot bakgrund av detta övergavs ettbarnspolitiken formellt år 2016 till förmån för en tvåbarnspolitik. År 2021 offentliggjordes en trebarnspolitik som uppmanar kvinnor att skaffa barn. Trots dessa lättnader

i en strikt familjeplaneringspolitik syns inte någon tendens att de sjunkande födelsetalen skulle vända. De höga kostnaderna för att bilda familj, avsaknaden av utbyggd barnomsorg och svårigheterna att kombinera familjebildning och karriär för unga kvinnor är några faktorer som ligger bakom att den negativa trenden inte bryts.²⁹

Förutom effekter på ekonomin kommer detta också att få sociala konsekvenser i form av förändringar i den traditionella familjestrukturen. Den genomsnittliga storleken på ett hushåll har minskat, vilket också försvagar det informella system av äldreomsorg som varit dominerande. Det finns också spänningar mellan stad och landsbygd vad gäller åldersstrukturen, där landsbygden har en större försörjningsbörda vad gäller äldre och lägre disponibel hushållsinkomst. Vidare finns det frågetecken kring pensionssystemets hållbarhet inför en situation med en allt äldre befolkning.³⁰

De flesta bedömare menar att denna snabba befolkningsminskning och den allt äldre befolkningen kommer att ha en avsevärd påverkan på Kinas ekonomi. Kinas arbetsföra befolkning uppskattas ha nått sin topp 2014 och förutses minska till en tredjedel av denna år 2100. Antagandet är att andelen av befolkningen som är 65 och äldre kommer att öka under denna tid och bli större än den arbetsföra befolkningen omkring år 2080. I dagsläget har 100 arbetsföra att försörja i genomsnitt 20 äldre, medan år 2100 kommer 100 arbetsföra att behöva försörja 120 äldre. En minskning av den arbetande befolkningen kommer att leda till lägre ekonomisk tillväxt och ökade arbetskostnader. Detta kommer att accelerera den redan tydliga utvecklingen att arbetskraftsintensiv tillverkning flyttar från Kina till andra länder i regionen som till exempel Vietnam, Bangladesh och Indien. Vidare kommer alltmer ekonomiska resurser att behöva fördelas till hälso- och sjukvårdssektorn och till omvårdnaden av en allt äldre befolkning. Med en genomsnittlig årlig minskning på 1,73 procent av den arbetsföra befolkningen kommer tillväxten att minska drastiskt om inte omfattande produktivitetsvinster kan realiseras. Ekonomin kommer också att utsättas för omfattande belastning från ökade pensionsutbetalningar. Enligt vissa prognoser kommer pensionsutbetalningarna att öka från 4 procent av BNP år 2020 till 20 procent år 2100.³¹

Skuldsättning

Skuldsättningsgraden i Kina har ökat dramatiskt det senaste årtiondet, framför allt som en konsekvens av den rådande investeringsdrivna ekonomiska politiken. Mellan 2009 och 2021 ökade skuldsättningen från 140 procent till närmare 300 procent av BNP.³² På det ekonomiska planet har en rad trender varit tydliga i de senaste årens policyplaner. I *Made in China 2025* (en nationell plan för Kinas industripolitik) och den 14:e femårsplanen har det funnits ett fokus på att Kina ska ta sig upp i värdekedjan genom satsningar på nya teknologier och innovation.³³ Statligt stöd till företag för att stärka deras innovativa eller internationella konkurrenskraft uppgick till 22,6 miljarder RMB 2020, vilket kan jämföras med de 160 miljarder USD som USA satsade på vetenskaplig forskning och innovation i *America Competes Act 2022*.³⁴ Vidare har stora statliga investeringar gjorts i infrastruktur och fastighetssektorn, vilket på ett ohållbart sätt hållit uppe den ekonomiska tillväxten. Dessa investeringar har överlag inte levererat en positiv avkastning utan i stället bidragit till en instabilitet i det finansiella systemet.³⁵ På samma sätt har stora lån beviljats till statsägda bolag, framför allt efter den globala finansiella krisen 2008.³⁶ Kinas politiska modell uppmuntrar till höga statliga investeringar som inte ger marknadsmässig avkastning över tid. Mer specifikt är politikernas karriär beroende av den tillväxt som uppvisas i de kommuner eller regioner som de styr. Ett sätt att uppnå hög tillväxt är genom att investera. Exempelvis har statliga

företag beordrats att investera i infrastrukturprojekt, byggnader, maskiner och teknologi.³⁷ Skuldsättningsgraden har lett till stora problem hos bankerna, som riskerar att bli sittande med en stor andel lån utan tillräcklig täckning eller säkerhet, och ett behov av sanering inom olika sektorer. Detta har varit särskilt tydligt i fastighetssektorn sedan 2019.³⁸ Kinas största fastighetsutvecklare Evergrandes problem har visat på en starkt inflaterad fastighetssektor med uppblåsta värderingar. Just fastigheter har varit den mest attraktiva investeringen för hushåll. I Kina står fastigheter för cirka 70 procent av hushållens förmögenhet.³⁹ I USA står fastigheter för cirka 30 av hushållens förmögenhet.⁴⁰ Betoning på fastighetsinvesteringar i Kina har skapat en bostadsbubbla med betydande risktagande av investerare men framför allt av fastighetsutvecklare under de senaste åren.

Tvåsidig cirkulation och gemensamt välstånd – en ny ekonomisk strategi för Kina

Tvåsidig cirkulation är översatt från den kinesiska benämningen 国内国际双循环 eller 双循环 (på engelska *dual circulation*). Begreppet syftar på en övergripande kinesisk strategi där en omställning från en exportbaserad till konsumtionsbaserad tillväxt ska ske i Kina. Tvåsidig cirkulation är för nuvarande mer en idé än en tydligt formulerad strategi. Det finns inget officiellt kinesiskt policydokument som beskriver strategins områden, ambitioner och verktyg.⁴¹

Utifrån kinesiska ledares beskrivningar och de olika policydokument som nämner tvåsidig cirkulation kan man identifiera två olika beståndsdelar. Den första är den interna cirkulationen av varor och tjänster inom Kina. Den andra delen består av den externa cirkulationen, där Kina är en del av det globala handelssystemet. Det finns indikationer på att huvudfokus kommer att vara på den inhemska marknaden medan överproduktion, det som inte kan säljas till inhemska kunder, säljs på en global marknad. Detta kan leda till handelskonflikter om denna överproduktion leder till prisdumpning på en världsmarknad. Den officiella hållningen är att den interna och externa cirkulationen ska samverka i att stärka den kinesiska ekonomin och Kinas industriella kapacitet, men att den interna cirkulationen är viktigast.

Enligt den amerikanska forskaren Elizabeth Economy består strategin av fyra huvudmål⁴²:

- öka konsumtionen
- höja värdet på produktionen
- förbättra innovationskapaciteten och
- säkerställa tillgången på kritiska resurser.

Omställningen till en efterfråge- och innovationsdriven ekonomi ska skapa bättre förutsättningar för en långsiktig ekonomisk tillväxt som är mindre beroende av omvärlden. Detta är ett betydande paradigmskifte i ljuset av Kinas tidigare exportdrivna ekonomiska utveckling.⁴³ Exportens minskade betydelse i policyplaner är ett tecken på att denna omställning redan håller på att ske, inte minst på grund av försöken från USA att begränsa Kinas tillgång till forskning och produkter i kärnteknologier som exempelvis halvledare, robotik och AI.⁴⁴ För att Kina ska lyckas med omställningen är således självförsörjning viktigt. Denna självförsörjning fokuserar ofta på energi, matproduktion och kärnteknologier (i första hand halvledare). För att uppnå detta investerar Kina stort i dessa industrier. Inom dessa områden har Kina även stor öppenhet för samarbeten med utlandet inom forskning och andra områden. Där den inhemska innovationskapaciteten eller produktionen är svag är alltså uppkoppling till globala värdekedjor och utländska aktörer viktigt för Kina.

Under perioden av snabb ekonomisk tillväxt har välståndet ökat dramatiskt i Kina, men det har inte kommit alla delar av befolkningen till godo i samma utsträckning. Som diskuterats ovan är Kina ett förhållandevis ojämlikt land. För att komma till rätta med denna ojämlikhet har partiet blåst nytt liv i ett politiskt begrepp som användes under Mao Zedongs styre men som sedan dess fallit i glömska, 共同富裕 "gemensamt välstånd" (på engelska *common prosperity*). Återupplivandet av begreppet kan ses som ett sätt för partiet att fokusera arbetet med att hantera den stora ojämlikheten i det kinesiska samhället, det som redan 2017 kallades för den "nya principiella motsättningen" mellan obalanserad och otillräcklig utveckling och folkets växande behov av ett bättre liv.⁴⁵

Samtidigt har begreppet kommit att uppfattas som en politik för att begränsa näringslivets handlingsutrymme och kontrollera de stora och allt mäktigare privata företagen, inte minst inom teknologisektorn och internetekonomin. Gemensamt välstånd var också den paroll som användes vid de omfattande kampanjer med nya regleringar som drabbade dessa företagssektorer under 2021. Mot bakgrund av detta betraktas gemensamt välstånd ofta som ett kodord för starkare politisk kontroll över ekonomin, och det ses snarare som ett sätt att försvåra för de allra rikaste att bli ännu rikare än som ett försök att driva en mer aktiv fördelningspolitik.⁴⁶ Givet den situation som Kina befinner sig i, med lägre tillväxt och högre risk för social instabilitet, har gemensamt välstånd blivit en viktig symbol för ett tydligare politiskt fokus på att hantera motsättningar i samhället.

Under den 20:e partikongressen i oktober 2022 betonades också vikten av gemensamt välstånd. Bland de konkreta åtgärder som lyftes fram då fanns förbättrade system för inkomstfördelning genom till exempel beskattning, socialförsäkringar och transfereringar. Dessutom uttrycktes att medlen för att ackumulera förmögenhet ska vara välreglerade, vilket kan ses som en bekräftelse av målsättningen att sträva efter måttlig rikedom för alla snarare än att bara ett fåtal ska bli rika.⁴⁷

Trots politiska ambitioner kvarstår exportberoendet

Enligt data från Världsbanken har den kinesiska exportens andel av BNP minskat betydligt under senare år. Exempelvis var exportens andel av BNP 36 procent 2006 medan den i dag ligger på runt 21 procent.⁴⁸ Dock är exporten fortsatt viktig för Kinas ekonomiska tillväxt. Under de senaste två åren har exportens betydelse legat på nivåer som inte skådats sedan slutet av 1990-talet. År 2020 stod nettoexporten för 25,3 procent av tillväxten i Kina, och år 2021 stod den för 20,9 procent. Denna utveckling är i konflikt med Pekings ambition att bli mindre beroende av export för tillväxt. En anledning till exportens betydelse är den låga inhemska konsumtionen. Hushållens konsumtion har sedan 2016 legat runt 38 procent av BNP.

Industripolitiska satsningar för att minska beroendet av omvärlden

Som tidigare nämnts kan Kina inte längre förlita sig på investeringar och ökat arbetskraftsutbud för att generera tillväxt, utan det krävs kontinuerliga teknologiska framsteg. Att inta en position som världsledande inom högteknologisk tillverkningsindustri är en central prioritering för den kinesiska partistaten. Genom mycket ambitiösa industripolitiska satsningar försöker den kinesiska regeringen realisera målet att vara en rik och mäktig global stormakt år 2049.⁴⁹ Enligt aktuella uppskattningar satsade Kina år 2019 mer på industripolitiska insatser än på sin försvarsbudget.⁵⁰

De industripolitiska satsningarna syftar också till att på sikt minska Kinas beroende av omvärlden för kritiska varor eller teknologier, vilket anses vara ett centralt mål för både den ekonomiska politiken och säkerhetspolitiken. En viktig hänsyn är att försöka motverka effekterna av eventuella utländska sanktioner mot Kina.⁵¹

Kinas industripolitik är strategiskt inriktad på vissa specifika sektorer som bedöms ha stor betydelse för Kinas möjligheter att hävda sig i den internationella konkurrensen. En central satsning är på de tio prioriterade sektorer som presenterades för första gången år 2015 i *Made in China 2025*⁵² och som också framställs som centrala i den 14:e femårsplanen (2021)⁵³:

- Nästa generations informationsteknologi
- Datorstyrda verkstadsmaskiner och robotteknik
- Flyg- och rymdteknik
- Teknik för sjöfart och högteknologiska fartyg
- Avancerad järnvägsutrustning
- Energibesparande fordon och fordon som drivs med ny energi
- Utrustning för elproduktion
- Maskineri för jordbruk
- Innovativa material
- Biomedicin och högeffektiv medicinsk utrustning

Denna satsning understöds av flera andra program med inriktning på exempelvis internetutveckling, inhemsk innovation, artificiell intelligens och standardisering. Det finns i dag ingen entydig bild av måluppfyllnaden. Inom 5G, batterier för elfordon, fartygskonstruktion och järnvägsutrustning har kinesiska företag en stark ställning och utvecklingen har i vissa fall kommit längre än målsättningarna. Inom industrirobotik och halvledare står Kina långt ifrån de uppsatta målen. Det är fortsatt tydligt att det finns ett starkt beroende av utländsk teknologi för att uppnå de kinesiska ambitionerna. Alla prioriterade sektorer får inte samma uppmärksamhet, och det är troligt att Kina kommer att satsa mer på de områden där det finns en möjlighet att snabbt komma till en ledarposition, men även på några av de områden där man upplever att landet är som svagast. Kinesiska företag i branscher som flygteknik, maskinverktyg eller mjukvaruproduktion har som största utmaning att komma i kapp utländska konkurrenter. Fokus för dessa branscher är inte att skapa världsledande lösningar utan i stället att överbrygga teknologigap och dra nytta av en stor inhemsk efterfrågan och därmed på sikt utvecklas till en global spelare. Däremot är ambitionen på olika andra teknologiintensiva områden att gå förbi utländska konkurrenter och nå en globalt ledande position. På dessa områden ser man från kinesiskt håll teknologigapen som mera flytande och anser sig ha möjligheter att redan på ett tidigt stadium bli världsledande.⁵⁴

De kinesiska industrisatsningarna och deras fokus på kvantitativa mål för marknadsandelar och imports substitution har lett till farhågor om att de stör den internationella handeln, och satsningarna uppfattas av många västlänningar som ett hot eller åtminstone en orättvis form av konkurrens. De kinesiska industripolitiska ambitionerna spelade en viktig roll i det kinesisk-amerikanska handelskriget som inleddes 2018. Industri- och teknologiområdet ses fortsatt som ett slags frontlinje i den kinesisk-amerikanska konkurrensen.

Del 2: Kinas integration i världsekonomin

Internationell handel

Efter reformerna i slutet på 1970-talet möjliggjorde försäljning på utländska marknader att Kina kunde öka sin produktion kraftigt, trots att den inhemska efterfrågan begränsades av låga inkomster. I samband med nya ekonomiska reformer i början av 1990-talet ökade handeln än mer, vilket kan ses i Figur 6. Mer exakt ökade exporten från 45 miljarder dollar 1990 till 253 miljarder 2000. Det motsvarar en exportökning på 460 procent, eller i genomsnitt smått osannolika 21 procent per år. Importen ökade i stort sett på samma sätt.

Det första decenniet av 2000-talet innebar en fortsatt kraftig ökning av exporten. Kina blev medlem i WTO i slutet av 2001. Omvärldens bevekelsegrunder för att släppa in Kina var ekonomiska såväl som politiska. Ekonomiskt fanns det förhoppningar om att de reformer av tullar och annat som Kina tvingades genomföra som villkor för medlemskap skulle öka andra länders export till Kina, samtidigt som andra länder skulle kunna dra nytta av att importera en mängd varor från Kina, ofta producerade av det egna landets företag. Än i dag sker ungefär 40 procent av Kinas export av utlandsägda företag.⁵⁵ Kinas medlemskap i WTO innebar också att andra länder inte kunde diskriminera kinesisk import genom att ha högre tullar på denna jämfört med importen från andra länder. Detta innebar en kraftig ökning i exporten, vilket syns i Figur 6. Exporten ökade från 253 miljarder dollar år 2000 till 1 655 miljarder 2010, en ökning med 554 procent. Den årliga genomsnittliga ökningen av exporten under denna period var 22 procent, trots att den globala finanskrisen 2008–2009 innebar ett fall i exporten (Figur 6). Det är vidare noterbart att Kinas import under detta decennium var betydligt mindre än exporten, vilket innebar stora handelsbalansöverskott. Dessa handelsbalansöverskott ledde till tilltagande spänningar i förhållandet till andra länder, framför allt till USA. Politiker tenderar att ha en merkantilistisk syn på handel där export uppfattas som något bra medan import gör landet fattigare. Noterbart är att Tyskland och Sverige under många år hade handelsbalansöverskott som i relation till ländernas storlek var i paritet med det kinesiska, men i varje fall Sveriges ringa storlek gjorde att dessa överskott inte väckte någon internationell kritik.

När det gäller politiska bevekelsegrunder för att släppa in Kina i WTO grundade sig dessa framför allt på det förhärskande synsättet att ett Kina som integrerades i världsekonomin skulle gå mot mer marknadsekonomi, vilket även skulle leda till en större politisk öppenhet.⁵⁶ Vidare skulle det leda till en minskad risk för internationella konflikter, allt enligt synsättet att "länder som handlar med varandra startar inte krig". Det ter sig i dag som att synen på WTO:s demokratiserande effekt på Kina var felaktig. Kina under Xi Jinping har snarast infört fler politiska restriktioner och även rört sig mot mindre av marknadsekonomi och mer statlig kontroll av företag och näringsliv.

Världen har sett en ökad tillväxt och ett ökat välstånd som en följd av Kinas handel. Sverige och andra länder har kunnat öka sin export av relativt högkvalificerade produkter till Kina samtidigt som svenska konsumenter har fått tillgång till billig import av en mängd olika varor. Den billiga importen har också bidragit till en låg inflation vilket i sin tur har lett till låga räntor. Men även om världen i stort och olika länder har tjänat på handeln med Kina finns det inom olika länder grupper som sett sin levnadssituation försämrats. Framför allt har de som är sysselsatta i tillverkningsindustrin i västvärlden upplevt försämringar då deras jobb har försvunnit som en följd av importkonkurrensen från Kina.⁵⁷

I länder som USA och Storbritannien, där delar av befolkningen fått det märkbart sämre i och med en ökad global integration, syns tydliga politiska effekter. Studier visar att handeln med Kina har lett till en ökad politisk polarisering i USA och starkt bidragit till Storbritanniens beslut att lämna EU.⁵⁸ Vidare har detta missnöje lett till en förändrad handelspolitik. I USA kom kritiken av internationell handel i allmänhet och handeln med Kina i synnerhet att få sin talesperson i president Trump. Under sin första dag som president rev han upp ett tänkt planerat frihandelsavtal i Stillahavsområdet, och snart kom hans fokus att ligga på handeln med Kina.⁵⁹ Tullar på kinesisk import höjdes drastiskt i olika omgångar. Handelskriget mellan USA och Kina höll på att eskalera tills länderna 2019 slöt en överenskommelse om att stoppa ytterligare tullhöjningar, vilket stabiliserade läget, men på en nivå som var betydligt högre än innan konflikten startade. Den genomsnittliga amerikanska tullen på kinesisk import ökade från knappt 4 procent innan konflikten till runt 20 procent i dag och den genomsnittliga kinesiska på amerikansk import från runt 8 till 19 procent. Handelskonflikten har allvarligt skadat det internationella regelbaserade handelssystemet som främjat internationell handel under flera årtionden. Uppgörelsen mellan USA och Kina inkluderade kvantitativa importmål för kinesisk import från USA. Med andra ord förband sig Kina att importera vissa specifika produkter till ett visst värde från USA. Kvantitativa mål riskerar att gå ut över andra länders, inklusive Sveriges, export till Kina.

Det är noterbart att USA i mångt och mycket har behållit sina tullar och andra handelshinder mot Kina efter skiftet till president Biden. Tullarna resulterade inte i att kinesiska exportörer sänkte sina priser, utan i stället har hela prishöjningen fått bäras av amerikanska konsumenter, som därigenom sett sin välfärd försämrats.⁶⁰ Detta är problematiskt, inte minst eftersom hushåll med relativt låga inkomster har en relativt hög konsumtion av import från Kina.⁶¹ Politiken kan därför antas öka ojämlikheten i USA, vilket knappast var syftet.

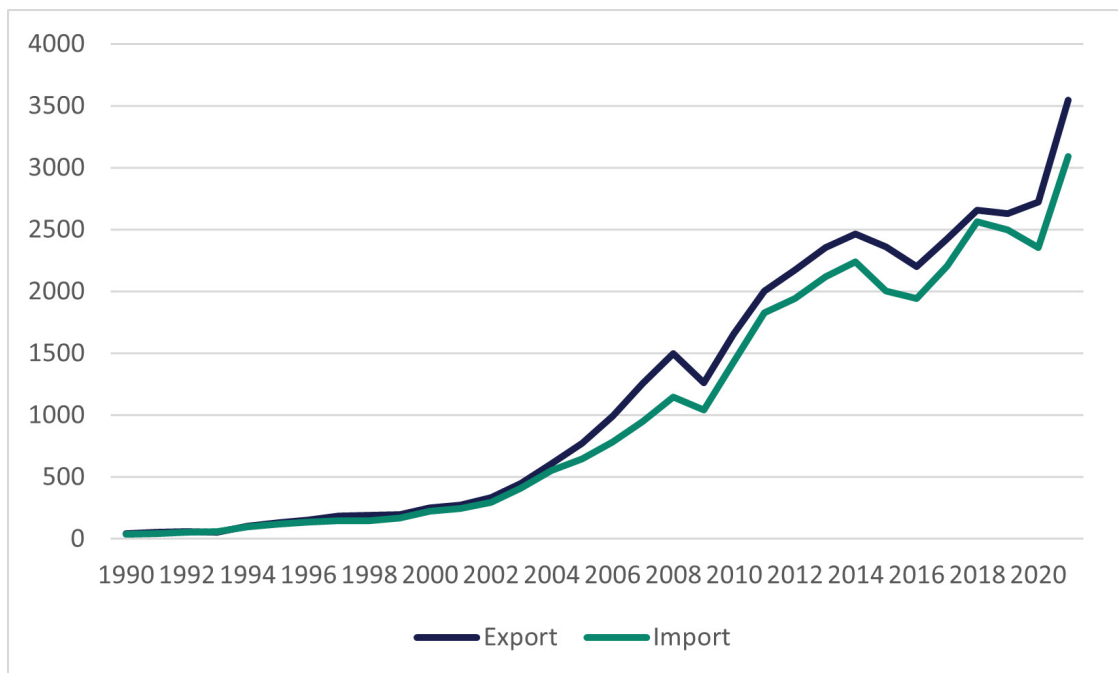
Mycket tyder på att världen kommer att fortsätta karakteriseras av en högre och kanske ökande grad av protektionism. En förändring av denna situation skulle förmodligen kräva att den internationella handelsorganisationen (WTO) vitaliseras, en organisation som har haft betydande problem att verka under det senaste decenniet. Inte minst har USA lagt in sitt veto mot tillsättande av domare i WTO:s tvistemålsdomstol, vilket gör att handelstvister inte längre går att lösa genom tidigare förfarande. President Biden har inte signalerat vilja till att ändra sig på denna punkt. Men det är även tydligt att reformer i Kina är nödvändiga för att omvärldens kritik ska mildras och en återgång till mer öppenhet och ett regelbaserat handelssystem ska kunna genomföras. Det är i synnerhet två kinesiska förfaranden som väcker omvärldens kritik.

För det första uppfattar många länder det som att kinesiska företag subventioneras på ett otillbörligt sätt och att man därför inte konkurrerar på samma villkor. Det finns ungefär 175 000 kinesiska statsägda företag och de utgör även en majoritet av de allra största kinesiska företagen. Dessa företag får ofta tillgång till mark och kapital till subventionerade priser. Men även privata kinesiska företag kan gynnas. Svårigheten för det internationella regelsystemet för handel under WTO är att detta stöd ofta är komplext till sin natur och därför svårt både att upptäcka och att åtgärda med det regelsystem som finns att tillgå.

Som ett exempel kan Kinas stöd till aluminiumprodukter nämnas. Kolproduktionen är subventionerad, vilket leder till lägre priser på aluminium. Aluminiumindustrin får i sin tur inte exportera sin produktion, vilket leder till lägre priser för kinesiska producenter av olika aluminiumprodukter. Exportörer av aluminiumprodukter betalar slutligen lägre skatt än andra kinesiska företag. Sammantaget innebär dessa åtgärder en kraftig men svåridentifierad

subvention av kinesiska exportörer av aluminiumprodukter och en negativ konkurrenssituation för utländska producenter. Likartade arrangemang förekommer i andra industrier. Att Kina och dess ledning kommer att göra de förändringar som framför allt USA och EU kräver verkar i dag osannolikt. Vissa åtaganden har beskrivits under den senaste partikongressen, exempelvis mer fokus på större öppenhet i ekonomin liksom färre begränsningar av i vilka sektorer utländska investeringar är möjliga.⁶² Men överlag är det inte troligt att genomgående förändringar kommer att ske så att ett mer jämligt handelsutbyte uppnås. Det bör här även noteras att partiet kan styra och kontrollera näringslivet utan att behöva dokumentera prioriteringar och preferenser i lagar och regler som skulle kunna diskuteras i internationella förhandlingar. Kina kan därför reformera lagar i enlighet med omvärldens krav utan att tappa möjligheterna att styra och kontrollera ekonomins utveckling.

Figur 5. Kinas export och import (1990–2020)

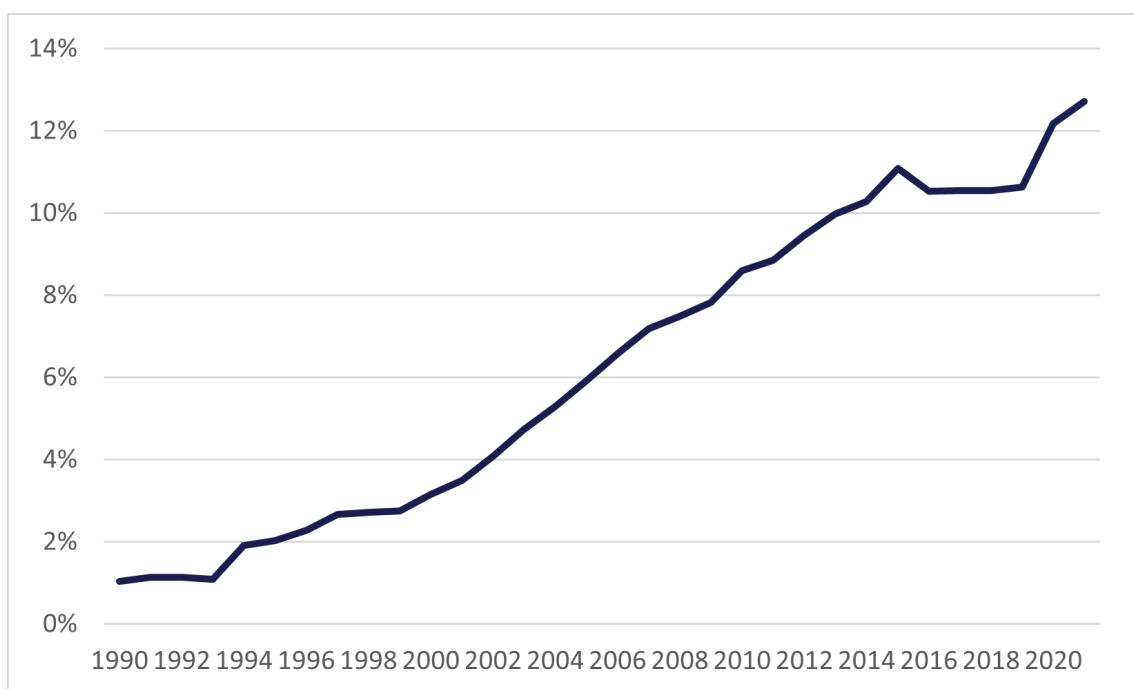
Not. Siffrorna anges i miljard USD och är i löpande priser.

Källa: World Development Indicators

Det andra stora konfliktområdet mellan Kina och omvärlden rör Kinas tendens att på olika sätt tvinga igenom otillbörlig teknologiöverföring från utländska till kinesiska företag, en fråga som diskuteras mer i avsnittet om utländska direktinvesteringar.

Kinas starka handelstillväxt har lett till att landet står för en ökad andel av världens totala handel. Detta illustreras till exempel med landets andel av världens totala export, som redovisas i Figur 6. Andelen ökade från 1 procent 1990 till 11 procent 2015. Därefter tycks den ha stabiliserats under några år, men sedan 2020 har andelen ökat ytterligare. Världshandeln drabbades negativt av pandemin, men uppenbarligen drabbades Kinas export mildare än export från andra länder.

Figur 6. Kinas andel av världens totala export (1990–2021)

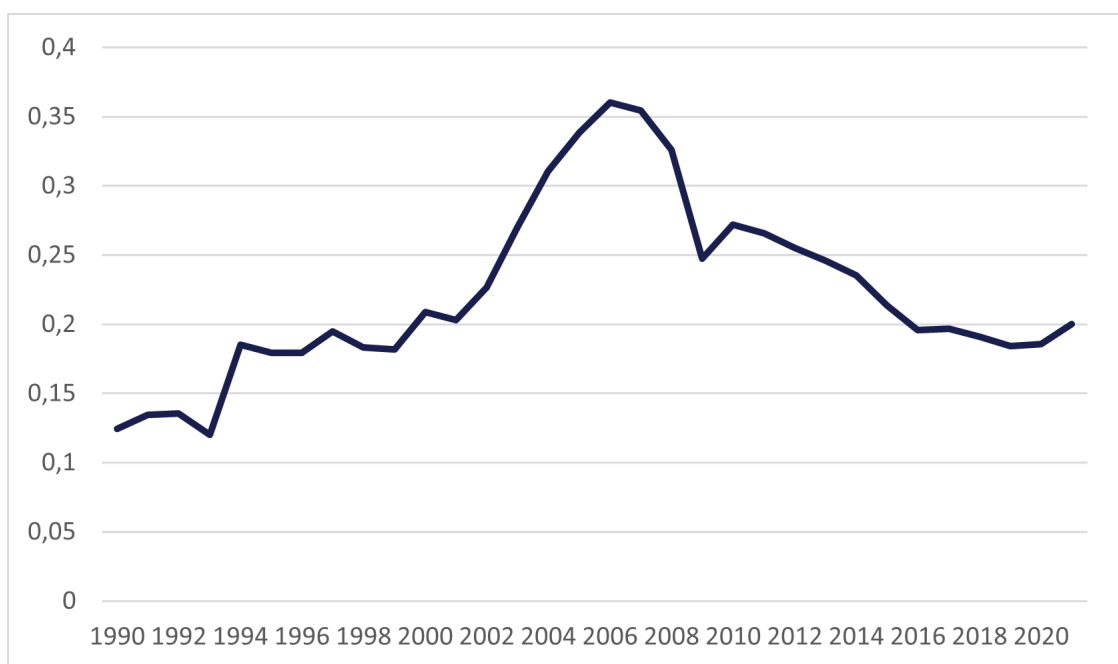

Källa: World Development Indicators

Kinas handel har ökat kraftigt sedan 1990-talet, men takten på denna ökning har avtagit under senare år. Detta avspeglar sig också i hur viktig handeln är för Kinas ekonomi.⁶³ Kinas export som andel av ekonomin (BNP) har minskat under senare år, vilket visas i Figur 7. Andelen ökade kraftigt från 1990, då den uppgick till 12 procent av BNP, fram till 2006, då den var 36 procent. Sedan har andelen fallit kontinuerligt och uppgick 2021 till ungefär 20 procent, vilket är ungefär samma siffra som för tjugo år sedan.

Att internationell handel har fått en relativt mindre vikt för Kina beror till viss del på strukturella förändringar i den kinesiska ekonomin. Mer konsumtion, och därmed även produktion, utgörs av tjänster som inte förekommer i internationell handel, antingen beroende på rent praktiska svårigheter med att separera produktion och konsumtion eller på olika typer av handelshinder. Den minskade relativa betydelsen av handel kan även bero på den förda kinesiska politiken. Det finns en uttalad vilja att styra över ekonomin från exportberoende till en tillväxtmodell mer baserad på inhemsk efterfrågan. Stora satsningar på infrastruktur är en aspekt av detta, och en annan är den industripolitik med satsningar på inhemska företag som diskuterats ovan.

Figur 7. Export som andel av BNP i Kina (1990–2020)

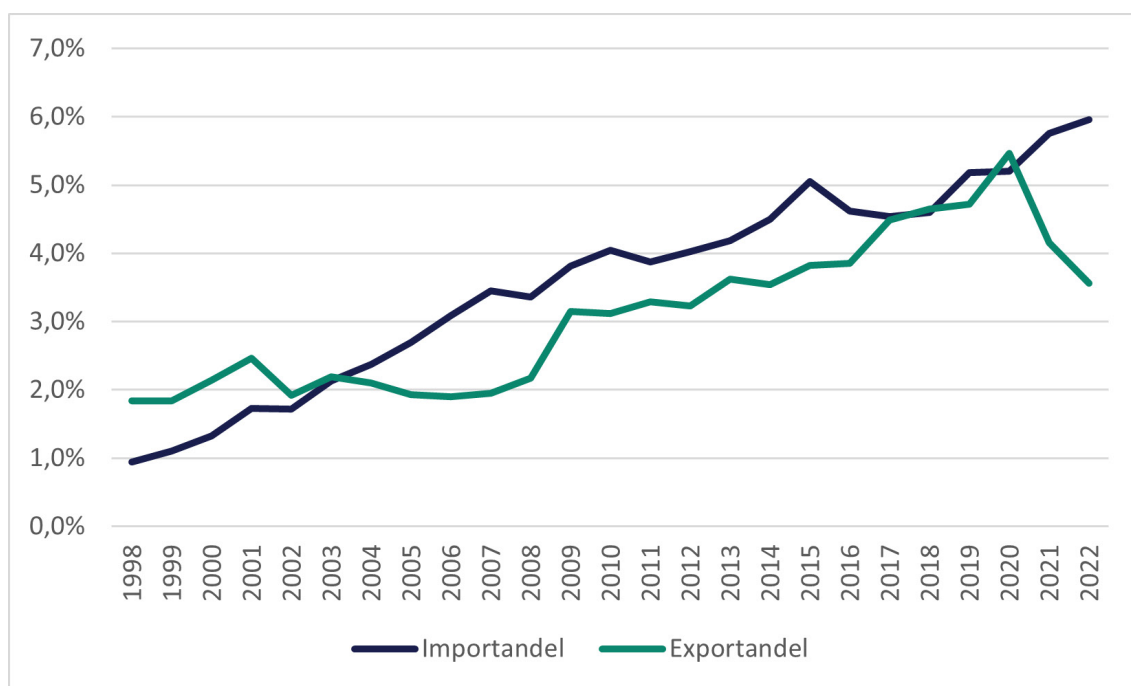

Källa: World Development Indicators

Sveriges handel med Kina

Den svenska handeln med Kina är betydelsefull, även om en övervägande del av svensk handel fortfarande sker med EU. Figur 8 visar den relativa betydelsen av Sveriges import från och export till Kina. Tjänstehandeln är endast inkluderad efter år 2000 vilket innebär att ökningen jämfört med tidigare år till viss del beror på Statistiska centralbyråns handelsdata snarare än på en ökning i faktisk handel. Andelen svensk import från Kina ökade från 1 procent 1998 till 6 procent 2022. Andelen svensk export till Kina ökade från knappt 2 procent 1998 till över 5 procent 2020, för att sedan falla tillbaka till ungefär 3,5 procent 2022. Exporten till Kina är ungefär en tredjedel så stor som exporten till Norge, som tillsammans med Tyskland är våra två största exportmarknader. När det gäller varuexport är Kina Sveriges elfte största marknad, strax efter Belgien och före Italien. Även när det gäller tjänsteexport är Kina Sveriges elfte största marknad, efter Irland på plats 10 och före Kanada på plats 12.

Figur 8. Svensk handel med Kina (andelar av total export och import, 1992–2021)

Källa: Statistiska centralbyrån⁶⁴

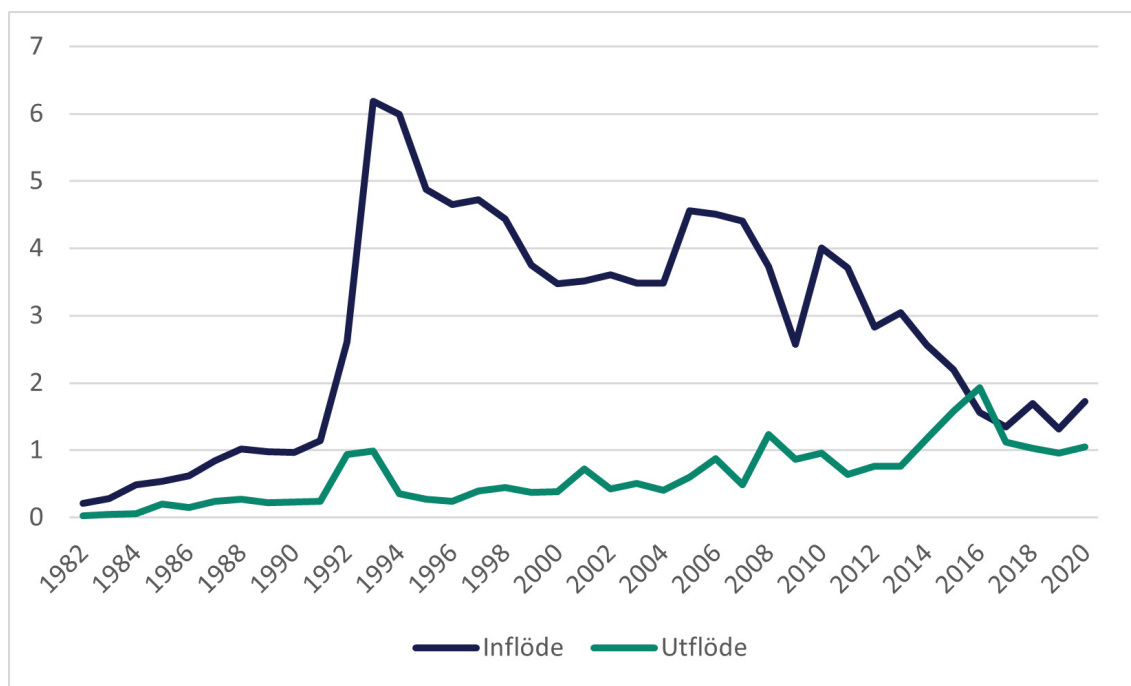
Utländska direktinvesteringar

Utländska direktinvesteringar, det vill säga multinationella företag som startar verksamhet i utlandet, är en nyckelaspekt av de senaste decenniernas ökade globalisering. Dessa investeringar kan ske både som ett sätt att sälja produkter på den utländska marknaden (så kallade horisontella investeringar) och i syfte att producera någon del av värdekedjan för olika produkter (så kallade vertikala investeringar). Utländska direktinvesteringar sker antingen genom att det multinationella företaget köper upp ett inhemskt företag eller genom att det startar upp ett helt nytt dotterbolag.

Kina är såväl en stor mottagare av som en stor källa till utländska utgående direktinvesteringar (Foreign Direct Investment, FDI). Mer specifikt mottog Kina 11 procent av världens utländska direktinvesteringar under 2021, vilket kan jämföras med USA:s 23 procent och Europas 14 procent.⁶⁵ Kina svarade samtidigt för 9 procent av alla utgående investeringar, jämfört med USA:s 24 procent och Europas 32 procent. Det är också tydligt att dessa investeringar ökat kraftigt sedan landet påbörjade sin ekonomiska liberalisering. Runt 1991 bromsades inflödet av FDI upp, och Deng Xiaoping gjorde då sin uppmärksammade "Southern Tour", där han betonade vikten av marknadsreformer, som på ett remarkabelt sätt åter ökade inflödet av FDI.

Samtidigt har de ingående direktinvesteringarnas *relativa* betydelse för den kinesiska ekonomin minskat, vilket syns i Figur 9, som visar deras andel av ekonomin (BNP). När Kina öppnade upp för utländska företag i början av 1990-talet uppgick inflödet av utländska direktinvesteringar till 6 procent av BNP. Andelen har kontinuerligt sjunkit och uppgår de senaste åren till runt 1,5 procent. Utflödet av kinesiska direktinvesteringar uppvisar ett något annorlunda mönster och har ökat över tid. De senaste åren uppgår de till ungefär 1 procent av BNP.

Figur 9. Inflöde och utflöde av utländska direktinvesteringar som andel av BNP (%), 1982–2020)

Källa: World Development Indicators

Att utländska företag etablerar sig i Kina har inneburit många fördelar för landet. En stor del av världens teknologi utvecklas i multinationella företag, och en etablering av dessa företag i Kina är ett sätt att få tillgång till denna teknologi. Teknologiiinflödet har inneburit högre produktivitet och högre tillväxt. Teknologin kan även spridas till lokala företag genom support till kunder och leverantörer eller genom att anställda på företaget går till inhemska konkurrenter eller startar egna nya företag. I Kinas fall sprids även teknologi genom kontroversiella metoder. Framför allt har det fram till ganska nyligen varit ett krav att utländska företag behövt ha en inhemsk företagspartner.⁶⁶ Denna partner har vid många tillfällen sedan använt teknologin i andra verksamheter. Vidare är det tydligt att KKP:s ambition är att stärka sitt inflytande över företagets styrelser.⁶⁷ Detta sker bland annat genom att etablera particeller i företagen och också genom att partiet möjliggör en aktiv roll i ägandet genom så kallade gyllene aktier.⁶⁸ En sådan mer inflytelserik roll för partiet i näringslivet kan också påverka hur teknologi överförs till kinesiska aktörer från utländska företag.

En annan fördel för Kina är utlandsägda företags tillgång till utländska marknader för försäljning av sina produkter. Att sälja på utländska marknader kräver kunskap om utländska preferenser, lagar och regler, distributionssystem och mycket annat. Detta utgör ett betydande hinder för inhemska företags möjlighet att exportera till utländska marknader, speciellt i tidiga skeden av industrialisering och utveckling. Inflödet av utländska företag har betytt mycket för Kinas höga exporttillväxt.

Kina har således fått tillgång till utländsk teknologi och ökat sin export genom etableringen av utländska företag i landet. Men trots dessa fördelar har kinesiska myndigheter ofta försökt begränsa utländska företags verksamhet. En underliggande syn, som Kina för övrigt delar med många andra länder, är att inhemska företag är att föredra framför utländska. Kina har under åren begränsat vilka sektorer som utländska företag får verka i och infört begränsningar för utländska

företags möjligheter att köpa upp inhemska företag.⁶⁹ En ny lag som reglerar utländska företag i Kina antogs 2020.⁷⁰ Denna lag innebär en klar liberalisering. Framför allt innebär den större möjligheter att verka i Kina med helägda dotterbolag, det vill säga lägre krav på att ha kinesiska samarbetspartner. Fortfarande kvarstår det restriktioner för vilka sektorer som är öppna för utländska företag. Vissa sektorer, såsom media, utbildning, detaljhandel och viss biomedicin, är helt stängda för utländska företag. I andra sektorer, såsom bilindustrin, telekommunikation, energi, transport och finans, kvarstår stora restriktioner för utländska företag.

Kinas direktinvesteringar utomlands har ökat under senare år. En stor del är relaterade till den nya sidenvägen, eller Belt and Road Initiative (BRI). Detta initiativ lanserades 2013 och innebär att Kina finansierar stora investeringar i infrastruktur i andra länder. Till dags dato har ungefär 500 miljarder dollar investerats i BRI, framför allt i Asien och Afrika.⁷¹ En annan viktig, och kontroversiell, typ av kinesiska direktinvesteringar sker i syfte att få tillgång till viss teknologi eller vissa varumärken. Här kan man räkna in många kinesiska uppköp av svenska företag, såsom Volvo Cars. Den tilltagande misstron mot kinesiska investeringar, framför allt i kritisk infrastruktur, har gjort att många länder infört noggranna utvärderingsprocesser (screening). Det har därför under senare år blivit svårare för kinesiska företag att verka och göra uppköp runt om i världen. Anledningen är framför allt en oro i andra länder för att känslig teknologi och information kan komma den kinesiska politiska ledningen till del. Detta har till exempel inneburit att Huawei stängdes ute från att bygga det svenska 5G-nätet.

Vidare kan det noteras att kinesiska företag som investerar utomlands i relativt hög grad är statsägda. Detta bidrar till omvärldens alltmer negativa syn på kinesiska direktinvesteringar. Slutligen är en trend under senare år att kinesiska företag genom direktinvesteringar flyttar ut produktion som har negativ miljö- och klimatpåverkan till andra länder.⁷²

Det är svårt att uttala sig med säkerhet om hur viktigt Kina kommer att vara för svenska direktinvesteringar framöver. Många svenska företagsledare tycks tro att den kinesiska marknaden kommer att förbli viktig, men bilden är splittrad och synen på Kina skiljer sig åt mellan företagsledare inom olika industrier. Ett möjligt scenario är att den typ av verksamhet som svenska företag bedriver i Kina kommer att förändras på grund av stigande produktionskostnader och fler regleringar. Svenska företag kommer framför allt att fokusera på att producera och sälja till den inhemska kinesiska marknaden. Däremot kommer det att bli relativt mindre viktigt att producera varor i Kina för export till övriga världen, i takt med att Kinas konkurrensfördelar gentemot länder som Indien och Vietnam minskar.⁷³ En vanlig uppfattning bland svenska företag är att företagsklimatet i Kina har försämrats och att osäkerheten om vart Kina är på väg politiskt ökar. Nedstängningarna i samband med covidpandemin och alla svårigheter som dessa innebär för leverantörskedjor har gjort att svenska företag börjar se sig om efter nya länder att verka i. Det sker framför allt en omallokering av svenska företags inköp av komponenter och andra insatsvaror från Kina till Europa.⁷⁴ Eftersom många av dessa inköp sker mellan bolag inom samma företag kan det antas minska de svenska företagens direktinvesteringar i Kina.

Vad betyder detta för Sverige?

Kinas ekonomiska resa till att bli en av världens största ekonomier har, som vi visat i denna rapport, inneburit en mycket omfattande välståndsökning i Kina och en genomgripande omformning av det kinesiska samhället. Effekterna på omvärlden och på global tillväxt har också varit omfattande. Kina har blivit såväl en viktig handelspartner som en viktig investeringsdestination för svenska företag och även en källa till direktinvesteringar i Sverige. På senare år har den geopolitiska och geoekonomiska utvecklingen kommit att kretsa alltmer kring Kina och hur världen förhåller sig till Kina. Vad betyder det för Sverige och hur kan svenska aktörer förhålla sig till Kina på det ekonomiska området? Följande punkter kan vara vägledande:

- Kina fortsätter vara en stor och dynamisk marknad av stor vikt för många svenska företag. Politisk, ekonomisk och demografisk utveckling i Kina innebär dock att vissa av de tidigare fördelarna med den kinesiska marknaden försvinner. Samtidigt kan nya vägar öppnas i ett mer teknologiskt och industriellt avancerat Kina, inte minst på innovationsområdet.
- Företagen behöver kontinuerligt förbättra sin förmåga att förstå utvecklingen kring den alltmer politiserade ekonomin i Kina och hur globala geopolitiska skeenden utvecklas och därigenom påverkar den egna verksamheten.
- Ett mer inåtvänt Kina med starkare fokus på självförsörjning kommer att innebära att vissa industrier blir svårare för svenska företag att agera inom.
- Teknologiöverföring i Kina och genom kinesiska företagsförvärv i andra länder kommer fortsatt vara en utmaning för svenska intressen.
- Den spända relationen mellan Kina och USA kommer framgent att ha stor påverkan på svenska företags möjligheter att agera i och med Kina.

Slutnoter

- 1 Statista (n.d). Gross domestic product (GDP) at current prices in China and the United States from 2005 to 2020 with forecasts until 2035. <https://www.statista.com/statistics/1070632/gross-domestic-product-gdp-china-us/>
- 2 Bresnick, S., Haenle, P. Why U.S.-China relations are locked in a stalemate. Carnegie Endowment for International Peace (2022). <https://carnegieendowment.org/2022/02/21/why-u.s.-china-relations-are-locked-in-stalemate-pub-86478>
- 3 UNCTAD Pressmeddelande: Trade war leaves both US and China worse off: UN. 2019-11-05. <https://unctad.org/press-material/trade-war-leaves-both-us-and-china-worse-un>
- 4 Se exempelvis Bateman, J. U.S.-China technological "Decoupling": a strategy and policy framework. Carnegie Endowment for International Peace. 2022-04-25. <https://carnegieendowment.org/2022/04/25/u.s.-china-technological-decoupling-strategy-and-policy-framework-pub-86897>
- 5 Sachs, J.D. och Wing Thye, W. (1997). "Understanding China's economic performance." NBER Working Paper 5935 samt Tenev, S. och Zhang, C. (2002). Corporate governance and enterprise reform in China: building the institutions of modern markets. Washington D.C.; World Bank and the International Finance Corporation.
- 6 Gerschenkron, A. (1962). *Economic backwardness in historical perspective, a book of essays*. Cambridge, Massachusetts: Belknap Press of Harvard University Press.
- 7 Chen, W., Chen, X., Hsieh, C-T och Song, Z. (2019). A forensic examination of China's national accounts. *Brookings Papers on Economic Activity, Spring 2019 Edition*, 77–127.
- 8 Chen, Chen, Hsieh och Song, 2019.
- 9 Maddison, A. (2007). *The organization for economic cooperation and development, Chinese economic performance in the long run, 960-2030 AD*, Paris: OECD.
- 10 Zhu, X. (2012). Understanding China's growth: past, present, and future. *Journal of Economic Perspective*, 26(4), 103–124.
- 11 Lovely, M.E. och Huang, T. (2022). China has few options to revive lagging economic growth. Peterson Institute of International Economics. 2022-10-24. <https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/china-has-few-options-revive-lagging-economic-growth>
- 12 Yueh, L. (2015). China's growth: a brief history. *Harvard Business Review*, 2015-12-09.
- 13 Zhang, S., Liu, Y. och Huang, D. (2020). Contribution of factor structure change to China's economic growth: evidence from the time-varying elastic production function model. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 33:1, 2919–2942. DOI: 10.1080/1331677X.2019.1697722
- 14 IMF, 2022.
- 15 National Bureau of Statistics of China.
- 16 Mazzocco, I. (2022). How inequality is undermining China's prosperity. Centre for Strategic and International Studies, 2022-05-26. <https://www.csis.org/features/how-inequality-undermining-chinas-prosperity>
- 17 Glawe, L. och Wagner, H. (2016). The middle-income trap: definitions, theories and countries concerned – a literature survey. *Comp Econ Stud* 58, 507–538. <https://doi.org/10.1057/s41294-016-0014-0>
- 18 World Bank (n.d). Urban population (% of total population) – China. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS?locations=CN>
- 19 Yueh, 2015.

- 20 Young, A. (1995). The tyranny of numbers: confronting the statistical realities of the East Asian growth experience. *The Quarterly Journal of Economics*, 110(3), 641–680. <https://doi.org/10.2307/2946695>
- 21 Zhang, Liu och Huang, 2020.
- 22 Johnston, L., Liu, X., Yang, M., Zhang, X. Getting rich after getting old: China's demographic and economic transition in dynamic international context. *China's New Sources of Economic Growth: Vol. 1*.
- 23 Montufar-Helu, A. Impact of demographic changes in China. Economist Corporate Network. 2021-05-07. <https://corporatenetwork.com/chinas-big-demographic-shift/>
- 24 人口与劳动绿皮书: 中国人口与劳动问题报告No. 19 (Grönbok om befolkning och arbetskraft: rapport nr 19 om Kinas befolknings- och arbetskraftsfrågor). Chinese Academy of Social Sciences. 2019-01-03. <https://www.ssap.com.cn/c/2019-01-03/1074956.shtml>
- 25 UN Department of Economic and Social Affairs. World population prospects. <https://population.un.org/wpp/Graphs/Probabilistic/POP/TOT/156>
- 26 Peng, X. China's population is about to shrink for the first time since the great famine struck 60 years ago. Here's what that means for the world. World Economic Forum. 2022-07-26. <https://www.weforum.org/agenda/2022/07/china-population-shrink-60-years-world/>
- 27 National Bureau of Statistics of China. National economy withstood pressure and reached a new level in 2022. 2023-01-17. http://www.stats.gov.cn/english/PressRelease/202301/t20230117_1892094.html
- 28 Isaksson, Kolk, Pårup. Kinas demografiska utveckling och dess betydelse för framtiden. Nationellt kunskapscentrum om Kina (kommande publikation)
- 29 BBC: China allows three children in major policy shift. 2021-05-31. <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-57303592>
- 30 Montufar-Helu, 2021.
- 31 Peng, 2022.
- 32 BOFIT (2021). Chinese debt-to-GDP ratio approaches 300 %. https://www.bofit.fi/en/monitoring/weekly/2021/vw202104_3/
- 33 Cappelin, B. Kinas industripolitik: nulägesbild, riktningen framöver och konsekvenser för Sverige. Nationellt kunskapscentrum om Kina. 2022-08-25. <https://kinacentrum.se/publikationer/kinas-industripolitik-nulagesbild-riktningen-framover-och-konsekvenser-for-sverige/>
- 34 Tang, F. (2022). China's industrial subsidies: what are they and why are they a source of tension with the West? *South China Morning Post*. 2022-02-20. <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3167588/chinas-industrial-subsidies-what-are-they-and-why-are-they>
- 35 Ansar, A., Flyvbjerg, B., Budzier, A. och Lunn, D. (2016). Does infrastructure investment lead to economic growth or economic fragility? Evidence from China. *Oxford Review of Economic Policy*, 32(3), 360–390.
- 36 Geng, Z. och Pan, J. (2022). The SOE premium and government support in China's credit market. <https://en.saif.sjtu.edu.cn/junpan/Credit.pdf>
- Gerschenkron, A. (1962). *Economic backwardness in historical perspective, a book of essays*. Cambridge, Massachusetts: Belknap Press of Harvard University Press.
- 37 Ansar et al., 2016.
- 38 Pettis, M. (2022). China's overextended real estate sector is a systemic problem. <https://carnegieendowment.org/chinafinancialmarkets/87751>
- 39 Xie, Y. och Jin, Y. (2015). Household wealth in China. *Chinese Sociological Review*. 47, 203–229.
- 40 <https://www.census.gov/content/dam/Census/library/publications/2020/demo/p70br-170.pdf>

- 41 Haapaniemi, F. Tvåsidig cirkulation: Kinas nya ekonomiska strategi för långsiktigt hållbar tillväxt. Nationellt kunskapscentrum om Kina. 2023-03-27. <https://kinacentrum.se/publikationer/tvasidig-cirkulation-kinas-nya-ekonomiska-strategi-for-langsiktigt-hallbar-tillvaxt/>
- 42 Economy, E. (2022). *The world according to China*. Cambridge: Polity.
- 43 Economy, E. (2022). *The world according to China*. Cambridge: Polity.
- 44 Se <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/02/02-2022-Critical-and-Emerging-Technologies-List-Update.pdf>
- 45 Xinhuanet. Principal contradiction facing Chinese society has evolved in new era: Xi. 2017-10-18. http://www.xinhuanet.com/english/2017-10/18/c_136688132.htm
- 46 Tiff Roberts, D. What is "common prosperity" and how will it change China and its relationship with the world? Atlantic Council. December 2021. <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/common-prosperity/>
- 47 Andersson, P. et al. Kommunistpartiets 20:e nationella kongress: Xi Jinping stärker sitt grepp om Kina. Nationellt kunskapscentrum om Kina. 2022-11-01. <https://kinacentrum.se/publikationer/kommunistpartiets-20e-nationella-kongress-xi-jinping-star-ker-sitt-grepp-om-kina/>
- 48 <https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS?locations=CN>
- 49 Ljungwall, C. (2021). Kinas teknikpolitiska satsningar. Entreprenörskapsforum. https://entreprenorskapsforum.se/wp-content/uploads/2021/09/Rapport_Geopolitik_Kina_Web.pdf, se även Cappelin, B. Kinas industripolitik: nulägesbild, riktningen framöver och konsekvenser för Sverige. Nationellt kunskapscentrum om Kina. 2022-08-25. <https://kinacentrum.se/publikationer/kinas-industripolitik-nulagesbild-riktningen-framover-och-konsekvenser-for-sverige/>
- 50 DiPippo, Mazzocco, Kennedy, Goodman (2022). Red ink: Estimating Chinese industrial policy spending in a comparative perspective. CSIS. <https://www.csis.org/analysis/red-ink-estimating-chinese-industrial-policy-spending-comparative-perspective>
- 51 Economist. China wants to insulate itself against Western sanctions. 2022-02-26. <https://www.economist.com/business/china-wants-to-insulate-itself-against-western-sanctions/21807805>
- 52 国务院 (State Council): 中国制造2025 (Made in China 2025). 2015-05-19. http://www.gov.cn/zhengce/content/2015-05/19/content_9784.htm. I engelsk översättning på <http://www.cittadellascienza.it/cina/wp-content/uploads/2017/02/IoT-ONE-Made-in-China-2025.pdf>
- 53 Xinhua: 中华人民共和国国民经济和社会发展第十四个五年规划和2035年远景目标纲要 (Kinas 14:e femårsplan). 2021-03-12. http://www.gov.cn/xinwen/2021-03/13/content_5592681.htm
- 54 Cappelin (2022).
- 55 Statista (n.d._b). Share of foreign invested enterprises in total import and export merchandise trade value in China from 1986 to 2020. <https://www.statista.com/statistics/1288326/china-foreign-invested-companies-share-in-total-import-and-export/>
- 56 Pei, M. (2001). Future shock: The WTO and political change in China. Carnegie Endowment for International Peace, Policy Brief, 1, 1–7.
- 57 Autor, D., Dorn, D., Hanson, G. och Majlesi, K. (2020). Importing political polarization? The electoral consequences of rising trade exposure. *American Economic Review*, vol. 110(10), 3139–3183.
- 58 Autor m.fl. (2020); Colantone, I. och Piero, S. (2018). Global competition and brexit. *American Political Science Review*, vol. 112(2), 201–218.
- 59 Jones, K. (2021). *Populism and trade. The challenge to the global trading system*. Oxford, Oxford University Press.

- 60 Amiti, Redding och Weinstein (2019). The impact of the 2018 tariffs on prices and welfare. *Journal of Economic Perspectives*, vol. 33(4), 187–210.
- 61 Fajgelbaum, P. och Amit, K. (2016). Measuring the unequal gains from trade. *The Quarterly Journal of Economics*, 131(3), 1113–1180.
- 62 新华Xinhua. 在中国共产党第二十次全国代表大会上的报告 (Generalsekreterarens rapport till den 20:e partikongressen), s.30. http://www.gov.cn/xinwen/2022-10/25/content_5721685.htm
- 63 Kina är en mycket betydande handelsnation. Kina har bilaterala investeringsavtal med fler än 100 länder, inklusive Sverige (investeringskyddsavtal, 2004). Kina har 17 frihandelsavtal med följande partner: ASEAN, Singapore, Pakistan, Nya Zeeland, Chile, Peru, Costa Rica, Island, Schweiz, Maldiverna, Mauritius, Georgien, Sydkorea, Australien, Kambodja, Hongkong och Macao. I tillägg till detta skrev Kina i november 2020 under Regional Comprehensive Economic Partnership, ett frihandelsavtal som omfattar de tio medlemsstaterna i Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) och fem frihandelspartner (Australien, Kina, Japan, Nya Zeeland och Sydkorea). Kina ratificerade avtalet 2021. Källa: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/china-trade-agreements>
- 64 Statistikdatabasen. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__HA__HA0201__HA0201A/OImpExpLandTotAr
- 65 World Development Indicators.
- 66 Jiang, K., Keller, W., Qiu, L.D. och Ridley, W. (2019). China's joint venture policy and the international transfer of technology. *VoxChina*, 2019-02-06.
- 67 Folkrepubliken Kinas regering. 关于加强新时代民营经济统战工作的意见 (Åsikter om stärkandet av enhetsfrontens arbete gällande den privata ekonomin i den nya eran). 2020-09-15. http://www.gov.cn/zhengce/2020-09/15/content_5543685.htm
- 68 McMorrow, R., Liu, Q., Leng, C. China moves to take "golden shares" in Alibaba and Tencent units. *Financial Times*. 2023-01-13. <https://www.ft.com/content/65e60815-c5a0-4c4a-bcec-4af0f76462de>
- 69 Sjöholm, F. (2010). Protektionism och utländska direktinvesteringar i den globala ekonomiska krisen. *Ekonomiska Samfundets Tidskrift*, vol 63, 1, 41–50.
- 70 Boquen, A. (2022). China officials pass new foreign investment law. *Horizons*, 22-06-27. <https://nhglobalpartners.com/china-new-foreign-investment-law/>
- 71 Sjöholm, F. (2022). Den nya sidenvägen – ekonomiska orsaker och effekter. *Ekonomisk Debatt*, 2, 5–22.
- 72 Nugent, J.B. och Lu, J. (2021). China's outward foreign direct investment in the Belt and Road Initiative: what are the motives for Chinese firms to invest? *China Economic Review*, vol. 68.
- 73 Rozelle, S., Xia, Y., Friesen, D., Vanderjack, B. och Cohen, N. (2020). Moving beyond Lewis: employment and wage trends in China's high- and low-skilled industries and the emergence of an era of polarization, *Comp Econ Stud* 62, 555–589. <https://doi.org/10.1057/s41294-020-00137-w>
- 74 Business Sweden (2022). Med Europa i blickfånget. Så omorganiserar svenska industriföretag sina leverantörsnätverk i utlandet. Stockholm, Business Sweden. <https://www.business-sweden.com/sv/insikter/rapporter/med-europa-i-blickfanget/>

Tommy Shih

Tommy Shih är docent på Lunds universitet och har en doktorsexamen i företagsekonomi från Uppsala universitet.

Fredrik Sjöholm

Fredrik Sjöholm är professor och vd vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN).

Björn Cappelín

Björn Cappelín är biträdande chef vid Nationellt kunskapscentrum om Kina.

Om NKK

Nationellt kunskapscentrum om Kina (NKK) vid Utrikespolitiska institutet (UI) bedriver forskningsbaserad och policyrelevant analys och rådgivning om Kinarelaterade ämnen. Fokuset ligger främst på frågor av särskild vikt för svenska intressen. Eventuella åsikter som uttrycks i denna publikation är författarnas egna, och ska inte tolkas som att de återspeglar NKK:s eller UI:s position.

Bild på framsidan: AP/TT